

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૨ એસ. સી. આર. ૬૩૩

અલકા ખાંડુ અવધ

વિરૂદ્ધ

અમર શ્યામપ્રસાદ મિશ્રા અને અન્ય

(ફોજદારી અપીલ નં.૨૫૮/૨૦૨૧)

૦૮ માર્ચ, ૨૦૨૧

[ડૉ. ધનંજય વાય. ચંદ્રચૂડ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી અને એમ. આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી]

નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧-૬૧૩૮ સાથે વાંચતા એસ.૧૪૧-
અપીલકર્તા સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ-ઉચ્ચ અદાલતે તેને રદ કરવાનો ઈનકાર
કર્યો-અપીલ પર, જણાવ્યું હતું કે: મૂળ આરોપી નં. ૧-અપીલકર્તાનો પતિ દ્વારા અનાદર
થયેલ ચેક જારી કરવામાં આવ્યો -તે તેના બેંક ખાતા પર દોરવામાં આવ્યો હતો અને
તેના દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી-અપીલકર્તા-મૂળ આરોપી નં. ૨ ન તો ચેક પર

હસ્તાક્ષર કરનાર હતી કે ન તો તેના બેંક ખાતામાંથી અનાદર ચેક લેવામાં આવ્યો હતો-પ્રશ્નમાં ખાતું સંયુક્ત ખાતું ન હતું-એસ. ૧૩૮ સંયુક્ત જવાબદારી વિશે વાત કરતું નથી-સંયુક્ત જવાબદારીના કિસ્સામાં પણ, વ્યક્તિગત વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં, જેણે તેના દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર ચેક ખેંચ્યો હોય તે વ્યક્તિ સિવાયની વ્યક્તિ પર કલમ- ૧૩૮ હેઠળ ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. ૧૩૮-અપીલકર્તાને કલમ ૧૪૧ ની સહાયથી દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી-ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તા સામેની ફરિયાદને રદ ન કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી-વિવાદિત ચુકાદો રદ કર્યો-પ્રતિવાદી નં. ૧-મૂળ ફરિયાદીને રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ :૧.૧ અમાન્ય ચેક મૂળ આરોપી નં.૧ - અપીલકર્તાના પતિ દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો હતો.તે મૂળ આરોપી નંબર ૧ ના બેંક ખાતામાંથી લેવામાં આવ્યું હતું. અનાદર ચેક પર મૂળ આરોપી નં. ૧ દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી.અહીં અપીલકર્તા - મૂળ આરોપી નં.૨ ચેક પર સહી કરનાર નથી કે ન તો અમાન્ય ચેક તેના બેંક ખાતામાંથી કાઢવામાં આવ્યો હતો. તકરારી ચેકમાં ખાતું સંયુક્ત ખાતું ન હતું.એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ના વાજબી વાંચન પર, કોઈ વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી થાય તે પહેલાં, નીચેની શરતોને સંતોષવી જરૂરી છે:(૧) ચેક કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અને તેના દ્વારા બેન્કર પાસે જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર લેવામાં આવે છે;(૨) કોઈ પણ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીની સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે ચૂકવણી માટે તે ખાતામાંથી અન્ય વ્યક્તિને કોઈ પણ રકમની ચુકવણી માટે; અને (૩) આ ચેક બેંક દ્વારા ચૂકવવામાં આવ્યો નથી, કારણ કે તે ખાતાની ક્રેડિટમાં રહેલી રકમ ચેકનું સન્માન કરવા માટે અપૂરતી છે અથવા તે તે ખાતામાંથી ચૂકવવા માટે

ગોઠવાયેલી રકમ કરતાં વધી ગઈ છે.તેથી, જે વ્યક્તિ ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર હોય અને ચેક તે વ્યક્તિ દ્વારા તેના દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર ખેંચવામાં આવે છે અને ચેક કોઈ પણ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીના સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે નિકાલ માટે જારી કરવામાં આવ્યો છે અને ઉપરોક્ત ચેક બેંક દ્વારા ચૂકવવામાં આવ્યો નથી, આવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો હોવાનું કહી શકાય.એનઆઈ એક્ટની કલમ ૧૩૮ સંયુક્ત જવાબદારી વિશે વાત કરતી નથી.સંયુક્ત જવાબદારીના કિસ્સામાં પણ, વ્યક્તિગત વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં, જે વ્યક્તિએ તેના દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર ચેક ખેંચ્યો હોય તે સિવાયની વ્યક્તિ પર એનઆઈ અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. કોઈ વ્યક્તિ દેવું ચૂકવવા માટે સંયુક્ત રીતે જવાબદાર હોઈ શકે છે, પરંતુ જો આવી વ્યક્તિ જે સંયુક્ત રીતે દેવું ચૂકવવા માટે જવાબદાર હોઈ શકે છે, તો જ્યાં સુધી બેંક ખાતું સંયુક્ત રીતે જાળવવામાં ન આવે અને તે ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર ન હોય ત્યાં સુધી તેની સામે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી.[પરિચ્છેદ ૬,૭] [૬૩૭-જી-એચ; ૬૩૮-એ-જી]

૧.૨ એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ કંપનીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુના સાથે સંબંધિત છે અને તે વ્યક્તિઓને લાગુ પાડી શકાતી નથી. બે ખાનગી વ્યક્તિઓને "વ્યક્તિઓનું અન્ય સંગઠન" ન કહી શકાય.તેથી, અપીલકર્તા સામે એન.આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ લાગુ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી, કારણ કે જવાબદારી એ વ્યક્તિગત જવાબદારી છે (સંયુક્ત જવાબદારીઓ હોઈ શકે છે), પરંતુ તેને કંપની દ્વારા અથવા તેના કોર્પોરેટ અથવા પેઢી અથવા વ્યક્તિઓના અન્ય સંગઠનો દ્વારા કરવામાં આવેલ ગુનો ન કહી શકાય.અહીં અપીલકર્તા ન તો નિર્દેશક છે અને ન તો કોઈ પેઢીમાં ભાગીદાર છે જેણે ચેક જારી કર્યો છે.તેથી, અપીલકર્તાને પણ એન.આઈ. એક્ટ ની કલમ ૧૪૧ ની મદદથી દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં. તેથી, હાઇકોર્ટે એન.આઈ. એક્ટ કાયદાની કલમ

૧૩૮, સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે અપીલકર્તા સામેની ફરિયાદ રદ ન કરીને ગંભીર ભૂલ કરી છે. એન.આઈ. એક્ટ કાયદાની કલમ ૧૩૮ અને કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે અપીલકર્તા સામેની ફોજદારી ફરિયાદ રદ કરવાનો ઇનકાર કરતા હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૧.૦૮.૨૦૧૯ ના રોજ આપવામાં આવેલ વાંધાજનક ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી નં. ૧-મૂળ ફરિયાદી સી. સી. નં. ૨૮૦૨/એસ. એસ./૨૦૧૬ દ્વારા દાખલ કરાયેલ વિદ્વત મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટની અદાલતમાં પેઝિંગ ફરિયાદનો કેસ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.[પરિચ્છેદ ૮,૮.૧] [૬૩૯-એ-એફ]

ક્રિમિનલ એપીલેટ જ્યુરોડીક્શન : ક્રિમિનલ અપીલ નં.૨૫૮/૨૦૨૧

ક્રિમિનલ રિટ પિટિશન નં.૨૫૯૫/૨૦૧૯ માં બોમ્બે હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના ૨૧.૦૮.૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફે વકિલો સમર્થ એસ. કરમરકર, જમનેશ કુમાર, કુ. સુપ્રિયંકા કરમરકર, હિમાંશુ શેખર.

પ્રતિવાદીઓ તરફે વકીલ ઝુલ્ફિકાર અલી પી. એસ.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એમ.આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી.

૧. ૨૧.૦૮.૨૦૧૯ ના રોજ મુંબઈની ન્યાયાલય દ્વારા ફોજદારી રિટ પિટિશન નં.૨૫૯૫/૨૦૧૯ માં પસાર કરાયેલા વાંધાજનક ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ, જેના દ્વારા હાઈકોર્ટે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજીને ફગાવી દીધી છે અને નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ (ત્યારબાદ 'એનઆઈ એક્ટ' તરીકે ઓળખાશે) ની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે અપીલકર્તા સામે દાખલ કરેલી ફરિયાદને રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે, મૂળ આરોપી નં. ૨ એ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

૨. અહીં તે પ્રતિવાદી નં. ૧ એ અપીલકર્તા અને તેના પતિ વિરુદ્ધ બોરીવલી, મુંબઈ ખાતે જુઝમી કોર્ટના વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી છે, જેનો નંબર સી.સી. નં.૨૮૦૨/એસ.એસ./૨૦૧૬ છે.તે પ્રતિવાદી નંબર ૧-મૂળ ફરિયાદ (ત્યારબાદ 'મૂળ ફરિયાદી' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) મુંબઈમાં વકીલ પેઢીમાં વકીલ અને ભાગીદાર છે.ફરિયાદીના કેસ અનુસાર, પતિ અને પત્ની બંને આરોપીઓએ કાનૂની બાબતમાં મૂળ ફરિયાદનો સંપર્ક કર્યો હતો.મૂળ ફરિયાદીએ આરોપી નં.૧ અને ૨ ને જવાબો અને દરખાસ્તની સૂચના તૈયાર કરવામાં, કોન્ફરન્સ કરવામાં, વકીલ સાથે સંકલન કરવામાં, વકાલતનામ દાખલ કરવામાં અને વકીલોની ઓફિસ દ્વારા હાજર થવામાં અને સારાંશ દાવામાં વકીલ તરીકે મદદ કરી હતી.મૂળ ફરિયાદીએ કાનૂની કાર્યવાહીમાં આરોપી નં.૧ અને ૨ નું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા કાનૂની કાર્ય માટે વ્યાવસાયિક બિલ ઉઠાવ્યું હતું.ત્યારબાદ, મૂળ આરોપી નં. ૧ - અપીલકર્તાના પતિએ ફરિયાદીને ૧૫.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ યુનિયન બેંક ઓફ ઇન્ડિયા પર રૂ. ૮,૬૨,૦૦૦/- નો પોસ્ટ-ડેટેડ ચેક નંબર ૨૨૭૦૫૦ આપ્યો.આ ચેક રોકડમાં ફેરવવા માટે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે

"અપૂરતા ભંડોળ" ના સમર્થન સાથે ચૂકવવામાં આવ્યો ન હતો.તે પછી, મૂળ ફરિયાદીએ ૨૧.૦૫.૨૦૧૬ તારીખની કાનૂની નોટિસ આપી હતી, જેમાં આરોપીને ઉપરોક્ત નોટિસ મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર રૂ. ૮,૬૨,૦૦૦ ની રકમ ચૂકવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.આરોપીને ઉપરોક્ત નોટિસ યોગ્ય રીતે આપવામાં આવી હતી, તેમ છતાં, આરોપીએ ન તો ઉપરોક્ત નોટિસનો જવાબ આપ્યો કે ન તો ઉપરોક્ત અનાદરિત ચેકની ચુકવણી કરી.તેથી, ફરિયાદીએ બંને આરોપીઓ – પતિ અને પત્ની વિરુદ્ધ એનઆઈ એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે ફરિયાદ દાખલ કરી. કે વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, ૪૩મી કોર્ટ, બોરીવલી, મુંબઈએ એનઆઈ એક્ટની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે બંને આરોપીઓ વિરુદ્ધ કાર્યવાહી જારી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો. ૨.૧ ત્યારબાદ, અહીં અપીલકર્તા – મૂળ આરોપી નં. ૨, મૂળ આરોપી નં. ૧ ની પત્નીએ હાઇકોર્ટમાં ફોજદારી રિટ પિટિશન નં. ૨૫૯૫/૨૦૧૯ દાખલ કરી હતી જેથી તેમની સામે દાખલ કરાયેલી ફોજદારી ફરિયાદને રદ કરી શકાય, મુખ્યત્વે આ આધાર પર કે અપીલકર્તા ચેક અમાન્ય કરવા પર સહી કરનાર ન હતા અને ન તો સંયુક્ત બેંક ખાતું હતું.

૨.૨ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તા પર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. ૨.૩ જોકે, મૂળ ફરિયાદી વતી એવો કેસ હતો કે મૂળ ફરિયાદીએ બંને આરોપીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હોવાથી વ્યાવસાયિક બિલ ચૂકવવાની જવાબદારી બંને આરોપી નં.૧ અને ૨ ની સંયુક્ત જવાબદારી હતી અને તેથી એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ ને ધ્યાનમાં લેતા, અહીં અપીલકર્તા – મૂળ આરોપી નં.૨ પણ એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે જવાબદાર છે. ૨.૪

વાંધાજનક ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા સામે દાખલ કરાયેલી ફોજદારી ફરિયાદ રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે, જેના કારણે હાલની અપીલ ઉભી થઈ છે.

૩. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે અપમાનજનક ચેક તેના પતિ દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તા દ્વારા નહીં અને પ્રશ્નમાં ખાતું પણ સંયુક્ત ખાતું ન હતું અને અપીલકર્તા ન તો ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર હતો કે ન તો અપીલકર્તાના બેંક ખાતામાંથી ચેક લેવામાં આવ્યો હતો અને તેથી અપીલકર્તા સામે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. તે ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ના ઘટકો સંતુષ્ટ નથી અને તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તા સામેની ફોજદારી ફરિયાદને રદ કરવી જોઈતી હતી.

૩.૧ અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ પણ લાગુ થશે નહીં કારણ કે ચેક ખાનગી વ્યક્તિ દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

૪. પ્રતિવાદી નંબર ૧-મૂળ ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વર્તમાન અપીલનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

૪.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વ્યાવસાયિક બિલ તરફનું દેવું ચૂકવવાની જવાબદારી બંને આરોપીઓની સંયુક્ત જવાબદારી હતી કારણ કે ફરિયાદીએ બંને આરોપીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું અને તેથી, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન અને ધાર્યા મુજબ, એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ લાગુ થશે.

૪.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટે એન. આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ સાથે પાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ દંડનીય ગુના માટે અપીલકર્તા સામે સમન્સ જારી કર્યું ત્યારે તે નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલતે ફોજદારી ફરિયાદને રદ કરવાનો યોગ્ય ઇનકાર કર્યો છે.૪.૩ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ચેક બંને આરોપીઓની કાનૂની જવાબદારી નિભાવવા માટે જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ જ્યારે તેના પતિએ ચેક જારી કર્યો હતો, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદને રદ કરવાનો યોગ્ય ઇનકાર કર્યો છે.

૫. રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને ટેકો આપ્યો છે.

૬. અમે સંબંધિત પક્ષો વતી લાંબા સમય સુધી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે અને ફરિયાદના દાવાઓ અને આક્ષેપોને પણ ધ્યાનમાં લીધા છે.રેકૉર્ડ પરથી એવું બહાર આવે છે કે અમાન્ય ચેક મૂળ આરોપી નંબર ૧ – અપીલકર્તાના પતિ દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો હતો.તે મૂળ આરોપી નંબર ૧ ના બેંક ખાતામાંથી લેવામાં આવ્યો હતો.અનાદરિત ચેક પર મૂળ આરોપી નંબર ૧ દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી.તેથી, બાઉસ થયેલ ચેક પર મૂળ આરોપી નંબર ૧ દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને તે મૂળ આરોપી નંબર ૧ ના બેંક ખાતા પર દોરવામાં આવ્યો હતો.અહીં અપીલ કરનાર મૂળ આરોપી નંબર ૨ એ ન તો ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર છે અને ન તો તેના બેંક ખાતામાંથી બાઉસ થયેલ ચેક લેવામાં આવ્યો હતો.કે તકરારી ચેકના સંયુક્ત ખાતું ન હતું.ઉપરોક્ત તથ્યોના પ્રકાશમાં, તે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે શું અહીં અપીલકર્તા-મૂળ

આરોપી નંબર ૨ પર એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાય છે?

૭. એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ના વાજબી વાંચન પર, કોઈ વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી થાય તે પહેલાં, નીચેની શરતોને સંતોષવી જરૂરી છે:

(૧) ચેક કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અને તેના દ્વારા બેન્કર પાસે જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર લેવામાં આવે છે;

(૨) કોઈ પણ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીની સંપૂર્ણ અથવા આંશિક ચૂકવણી માટે તે ખાતામાંથી અન્ય વ્યક્તિને કોઈ પણ રકમની ચૂકવણી માટે; અને

૩) ઉપરોક્ત ચેક બેંક દ્વારા ચૂકવવામાં ન આવતા પરત કરવામાં આવે છે, કારણ કે તે ખાતાની ક્રેડિટમાં રહેલી રકમ ચેકનું સન્માન કરવા માટે અપૂરતી છે અથવા તે તે ખાતામાંથી ચૂકવવા માટે ગોઠવાયેલી રકમ કરતાં વધારે છે.

તેથી, જે વ્યક્તિ ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર હોય અને ચેક તે વ્યક્તિ દ્વારા તેના દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર ખેંચવામાં આવે છે અને ચેક કોઈ પણ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીના સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે નિકાલ માટે જારી કરવામાં આવ્યો છે અને ઉપરોક્ત ચેક બેંક દ્વારા ચૂકવવામાં આવ્યો નથી, આવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો હોવાનું કહી શકાય. એનઆઈ એક્ટની કલમ ૧૩૮ સંયુક્ત જવાબદારી વિશે વાત કરતી નથી. સંયુક્ત જવાબદારીના કિસ્સામાં પણ, વ્યક્તિગત વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં, જે વ્યક્તિએ તેના દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતા પર ચેક ખેંચ્યો હોય તે સિવાયની વ્યક્તિ પર એન. આઈ.

અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ગુના માટે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. કોઈ વ્યક્તિ દેવું ચૂકવવા માટે સંયુક્ત રીતે જવાબદાર હોઈ શકે છે, પરંતુ જો આવી વ્યક્તિ જે સંયુક્ત રીતે દેવું ચૂકવવા માટે જવાબદાર હોઈ શકે છે, તો જ્યાં સુધી બેંક ખાતું સંયુક્ત રીતે જાળવવામાં ન આવે અને તે ચેક પર હસ્તાક્ષર કરનાર ન હોય ત્યાં સુધી તેની સામે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી.

૮. હવે, જ્યાં સુધી મૂળ ફરિયાદી વતી કેસ છે કે અહીં અપીલકર્તા-મૂળ આરોપી નંબર ૨ ને એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ ની સહાયથી દોષિત ઠેરવી શકાય છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્તમાં કોઈ તથ્ય નથી.

૮.૧ એનઆઈ એક્ટની કલમ ૧૪૧ કંપનીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુના સાથે સંબંધિત છે અને તે વ્યક્તિઓને લાગુ પાડી શકાતી નથી. મૂળ ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે "કંપની" એટલે કોઈ પણ કોર્પોરેટ સંસ્થા અને તેમાં પેઢી અથવા વ્યક્તિઓના અન્ય સંગઠનનો સમાવેશ થાય છે અને તેથી બે અથવા વધુ વ્યક્તિઓની સંયુક્ત જવાબદારીના કિસ્સામાં તે "વ્યક્તિઓના અન્ય સંગઠન" માં આવશે અને તેથી એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ ની સહાયથી, અપીલકર્તા કે જે સંયુક્ત રીતે દેવું ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે, તેની સામે કાર્યવાહી કરી શકાય છે. ઉપરોક્ત બાબત સ્વીકારી શકાતી નથી. બે ખાનગી વ્યક્તિઓને "વ્યક્તિઓનું અન્ય સંગઠન" ન કહી શકાય. તેથી, અપીલકર્તા સામે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ લાગુ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી, કારણ કે જવાબદારી એ વ્યક્તિગત જવાબદારી છે (સંયુક્ત જવાબદારીઓ હોઈ શકે છે), પરંતુ તેને કંપની દ્વારા અથવા તેના કોર્પોરેટ અથવા પેઢી અથવા વ્યક્તિઓના અન્ય સંગઠનો દ્વારા કરવામાં આવેલ ગુનો ન કહી શકાય. અહીં અપીલકર્તા ન તો નિર્દેશક છે અને ન તો કોઈ પેઢીમાં ભાગીદાર છે જેણે ચેક જારી કર્યો છે. તેથી, અપીલકર્તાને પણ એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ

૧૪૧ની મદદથી દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી. તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે અપીલકર્તા સામેની ફરિયાદને રદ ન કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. અપીલકર્તા સામે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૧ હેઠળ દંડનીય ગુના માટે દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી ફરિયાદને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કહી શકાય અને તેથી તેને રદ કરીને રદ કરવાની જરૂર છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અપીલ સફળ થાય છે. એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૧ સાથે વાંચી શકાય તેવા ગુના માટે અપીલકર્તા સામે ફોજદારી ફરિયાદને રદ કરવાનો ઇનકાર કરતી ક્રિમિનલ રિટ પિટિશન નં.૨૫૯૫/૨૦૧૯ માં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે. પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલ વિજ્ઞાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટની અદાલતમાં પેવિંગ ફરિયાદનો કેસ-મૂળ ફરિયાદી સી. સી. નં.૨૮૦૨/એસ.એસ./૨૦૧૬ આથી રદ કરવામાં આવે છે અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.